

Марко С. Суђа - Суђић

ПАШТРОВИЋИ У ПЕРИОДУ УПРАВЕ МЛЕТАЧКЕ РЕПУБЛИКЕ

Територија и општински атари

Територију Паштровића, која се простире југоисточно од Будве, заправо од потока Бабин вир па све до Цмилове улице, односно Куфина на прелазу према територији Спича и од морске обале, у унутрашњост копна, у дужини око три сата хода, сачињавали су двије посебно одвојене и организоване комунитаде¹ и то: комунитада Св. Стефан и комунитада Ластва (данашњи Петровац на Мору). Карта Атар комунитаде Св. Стефан чинио је највећи дио територије Паштровића. Бројио је 13 до 15 села² са једним утврђеним градским насељем, Св. Стефаном, у коме се налазило сједиште комунитаде. Сједиштем комунитаде Св. Стефан, утврђено је, постао је у XV вијеку, а добио је име по знаменитом Паштровићу, из племена Бечић, Стефану Стиљановићу, док су сеоска насеља, која се претежно протежу дуж планинског вијенца од Бабина вира до Шаптинске скале, знатно старија и могу потицати из времена од када потичу најстарији паштровски манастири Дуљево и Режевићи.

Атар комунитаде Ластва, чинила је територија око насеља Ластва са равницама у Лучицама и данашњој Буљарици, као и територија села Брестовик,³ које се налази у залеђу Ластве. Најстарији помен Ластве налази се у *Љейојису ѿѿа Дукљанина*, који је настао у XII вијеку. Ластва

¹ А. Соловјев, Споменик SAN LXXXIV, II бр. 3.

² Историјски архив Котор УПМ 62, стр. 169.

³ Историјски архив Котор УПМ 77, стр. 126.

и њен атар, односно њена равница, данашња Буљарица, под именом Ластовско блато, помињу се у повељи краља Милутина око 1303. године, којом се потврђују границе опатије Св. Марије Ратачке.⁴ У истој повељи помињу се топоними Мостачка ријека и Шаптинска скала, који се и данас тако зову и налазе се на територији Паштровића према територији Спича. У писму авињонског папе Климента VI од 7. јануара 1346. године, упућеног српском цару Стефану Душану, наведене су све парохије у српској држави на које је папа полагао своја права.⁵ У ближој околини Котора наведене су, од запада према истоку, сљедеће парохије: Конавли, Требиње, Драчевица, Рисан, Будва и Ластва. Чврсто се може прихватити да је Ластва поменута у наведеном писму, Ластва у Паштровићима, будући да се наводи послје Будве, набрајајући парохије од запада према истоку. Насеље Ластва (Lastua) у построманско доба или у доба ране византијске државе, чинио је локалитет данашњег Крша Медина у Петровцу на Мору, које се помиње под именом Ластва половином XVIII вијека као насеобина братства Медин.⁶ Иначе, вриједно је поменути да се у подножју данашњег Крша Медина налазе остаци римског мозаика из IV вијека, што непобитно указује да је на том простору од давнина постојало цивилизовано насеље. Током XV вијека на каменим хридима у мору паштровско братство Грубачевић из племена Режевић подигло је утврђење - кастел,⁷ који током XVI вијека по женидбеним везама прелази у посјед једне породице Медин, која се првобитно зива Кашћелан и касније Франићевић.⁸ Наведени замак назива се Кашћел од Ластве и чини објекат данашњег Кастело бара у Петровцу на Мору. Поред наведеног замка, кашћела, у околини Ластве помињу се још Кашћел Маина⁹ и Кашћел Руцовића,¹⁰ што представљају данашње куће у старом насељу Маинића и куће данашње породице Радановић. Име Ластва потиче од назива топонима Ластва, што означава простор између два рта у мору.¹¹ За вријеме млетачке управе територија Паштровића била је укључена у правно подручје покрајине Далмација са сједиштем у Задру.

⁴ И. Божјић, *Немирно поморје XV вијека*, Београд 1979, стр. 116.

⁵ И. Божјић, *Немирно поморје XV вијека*, Београд 1979, стр. 17.

⁶ Историјски архив Котор УПМ 85, стр. 279.

⁷ И. Божјић, *Немирно поморје XV вијека*, Београд 1979, стр. 119.

⁸ Историјски архив Котор УПМ 85, стр. 271-278.

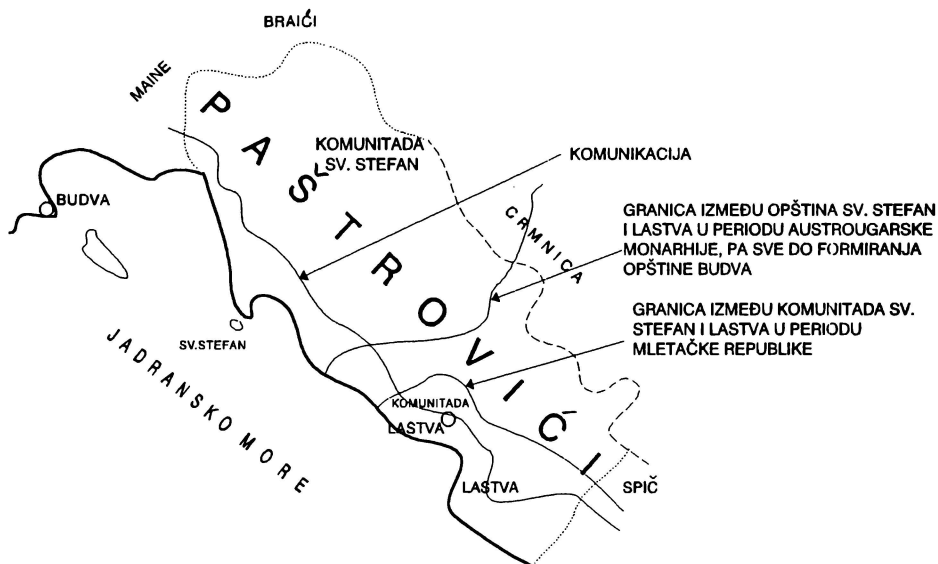
⁹ Историјски архив Котор УПМ 37, стр. 572.

¹⁰ Историјски архив Котор СН 71, стр. 549.

¹¹ П. Скок *Етимолошки речник хрватског или српског језика*, Загреб 1971.

Становништво и религија

Становништво паштровске комунитате Св. Стефан чине дванаест племена са својим братствима, и то: Бечић, Калуђеровић, Црнац-Дабковић, (Д) Митровић, Николић-Никандровић, Близукућа-Љубиша, Режевић, Ђуда, Миковић-Давидовић, Томић, Бутак-Никлићевић и Главоч-Јунковић.

Карта Паштровића са њеним комунијадама - оштинама у доба Млетачке републике и затим у доба Аустро-угарске монархије

Племе Бечић насељавало је крајњу сјеверозападну територију Паштровића, граничећи се са Маинима и Браићима, док је племе Главоч-Јунковић насељавало крајњу југоисточну територију Паштровића, граничећи се Црмницом и Спичом. У комунијаду Св. Стефан временом су се досељавали становници из ближе и даље околине, као што су :

ници наведених племена иселавали из своје комунитаве, односно Паштровића, и насељавали ближе и удаљеније градове Млетачке републике. Припадници дванаест племена Паштровске комунитаве Св. Стефан, највећим дијелом воде поријекло из непосредног залеђа Паштровића, заправо са територија старе државе Зете и још старије Дукље. Поријекло племена Главоч-Јунковић везује се за локалитет Главочи, који се и данас тако зове и налази се на територије Црмнице. Сва племена паштровске комунитаве Св. Стефан припадају православном хришћанству што потврђује извјештај фра Санта из Сплита од 1. фебруара 1637. године.¹² Њихови духовни центри су четири манастира Прасквица, Дуљево, Режевићи и Градишта уз бројне цркве којих је на територији паштровске комунитаве Св. Стефан био велики број.

Становништво паштровске комунитаве Ластва чинили су остаци грчко-романско-илирске симбиозе уз бројне досељенике, било да су дошли морским или копненим путем. Најстарије становништво паштровске комунитаве Ластва, из прехришћанског периода, примило је хришћанство од Запада, заправо од Римске епископије, која је до подјеле хришћанства 1054. године, за читаву Јадранску област била надлежна. Послије подјеле хришћанства, ово становништво, као и у свим старим градовима дуж јадранске обале, остало је и даље орјентисано према Риму. Досељеници у Ластву у периоду хришћанства, ако су се доселили морским путем, највјероватније је да су били западни хришћани, заправо католици. Преци данашњих Медина у Петровцу на Мору и Будви, доселили су се у Ластву, свакако, морским путем и врло вјероватно са удаљених обала Медитерана. Када је то било? Сигурно знатно прије XV вијека. Као поморски досељеници у Ластву, Медини су били римокатолици. Римокатоличка црква Св. Вид у Ластви, која и данас постоји, била је парохијална црква Ластве и њеног атара, како се помиње у напријед поменутом писму авињанског папе Климента VI. Међу викарима цркве Св. Вид помињу се чланови породице Медин односно Медин-Кашћелан-Франићевић.¹³ Што се тиче досељеника у Ластву копненим путем, они су могли бити западни и источни хришћани. Досељеници у Ластву копненим путем долазили су из ближе и даље околине. У документу из 1758. године, помиње се Кристифор Индиани Дубровчанин, настањен у Ластви.¹⁴ На територију паштровске комунитаве Ластва досељавали су се и Паштровићи из комунитаве Св.

¹² М. Јачов, *Сјиси конгрегације 1622.-1644*, књ. I, Београд 1986.

¹³ Историјски архив Котор УПМ 93, стр. 408/т и 440. Паштровске испр. I, бр. 293. Бгд. 1959. и САН књ. CLV *Римска курија* Бгд. 1950. стр. 504.

¹⁴ Историјски архив Котор УПМ 83, стр. 991.

Стефан, при чему су и даље задржавали своју организациону управу у комуниади Св. Стефан. 1741. године Нико Греговић, Франо Јунковић и Марко Никлићевић, припадници племена паштровске комуниаде Св. Стефан, респективно, Миковић-Давидовић, Главоч-Јунковић и Бутак-Никлићевић, били су као становници Ластве изабрани за санитарне органе Ластве.¹⁵ Становништво паштровске комуниаде Ластва на почетку XVII вијека највећим дијелом припадало је западном хришћанству. У извјештају бившег ванредног провидура у Котору из 1616. године, каже се да у Ластви живи око 200 становника и да су они највећим дијелом римокатолици.¹⁶ Напријед поменути извјештај фра Санта из Сплита од 1637. године каже да у Ластви има 25 римокатоличких кућа са 105 душа и 16 православних кућа са 60 душа. Ако је у првој половини XVII вијека у Ластви од укупног становништва било више римокатолика него православних хришћана, у 1761. години, барски надбискуп Валдагни, жалећи се ванредном провидуру у Котору на калуђера Теодосија из манастира Градишта, каже да је викар цркве Св. Вид морао да напусти Ластву и да оде у Будву остављајући оно мало римокатолика што је остало у Ластви без душебрижника.¹⁷ Очигледно да се број римокатолика у Ластви у другој половини XVIII вијека био смањио, при чему се један дио вјероватно одселио док је други дио примио источно хришћанство што су данас Медини и њихови потомци Франићевићи у Петровцу на Морју.

Становници обје комуниаде су себе сматрали Паштровићима. Тако су се и ван Паштровића изјашњавали.¹⁸

Организоване војне структуре

Паштровска комуниада Св. Стефан до 1688. године, имала је организовану војну формацију, чији је задатак био осигурање границе према Турској. О војној формацији бринули су капетани, односно војводе, а служење у војној формацији подразумијевало је примање плате и двопека.¹⁹ Од 1688. године паштровска комуниада Св. Стефан има организоване двије чете од по четрдесет војника (момака) са уобичајеном

¹⁵ Историјски архив Котор УПМ 62, стр. 369.

¹⁶ А. Соловјев, Споменик САН LXXXIV, II бр. 6.

¹⁷ Историјски архив Котор УПМ 87, стр. 795.

¹⁸ Историјски архив Котор СН 79. стр. 148/6. и УПМ 68. стр. 152-153.

¹⁹ Историјски архив Котор УПМ 15, стр. 81.

редовном платом и сљедовањем двопека.²⁰ Чете су биле обавезне да гарнизорнирају у Св. Стефану, да бране утврђење и да се помјерају гдје буде потребно за одбрану границе од Турака. Ванредни провидур из Котора, посјеђујући војни гарнизон у Св. Стефану 1693. године, говорио је о војној служби коју Паштровићи комуниаде Св. Стефан дају сваких пет мјесеци у гарнизону Св. Стефан.²¹ Очигледно да је припадник паштровске комуниаде Св. Стефан као војник могао зарађивати хлеб, што је за оно вријеме била велика привилегија. Зато су били чести случајеви да припадник паштровске комуниаде Св. Стефан пише молбу ванредном провидуру у Котору, молећи га да га исти препоручи суђама за уписивање у војну чету, да би примао плату и двопек.²² Да је имовинско стање појединих породица у комуниади Св. Стефан било лоше, свједочи докуменат из 1685. године у коме су набројене куће које су биле на државном издржавању, и то: Бечић, Калађурђевић, Никандровић, Миковић, Режевић, Ђуда и пет породица Љубиша.²³ Функција војвода односно капетана, које је свако племе из паштровске комуниаде Св. Стефан делегирало сваке шесте године, огледала се у војном карактеру.²⁴ Утврђење Св. Стефан у вријеме озбиљног угрожавања граница од стране Турака, служило је за смјештај жена и дјеце за вријеме док траје опасност.²⁵

Паштровска комуниада Ластва у свом утврђењу - кашћелу, посјеђује чету војника са капетаном на челу, која је имала задатак да чува утврђење. До половине XVII вијека број војника је износио пет а од тада, на тражење суђа комуниаде Ластва, број војника се повећао на петнаест.²⁶ Војници утврђења у комуниади Ластва примали су уобичајену плату. Имена петнаест војника са којима се број војника у утврђењу комуниаде Ластва, повећао са пет на двадесет, а које су делегирале суђе Ластве 1657. године, су: Марко пок. Ивана Кашћелан, Марко пок. Ивана Медин, Никола пок. Андрије Медин, Иван пок. Андрије Медин, Андрија пок. Стефана Медин, Томажо пок. Стефана Медин, Стефан пок. Ивана Медин, Иван пок. Матије Медин, Франо пок. Стефана Ђурина, Пиетро Ивана Руцовића, Борђе пок. Николе Гранина, Вуко пок. Томажа Петрица, Томажо пок.

²⁰ Историјски архив Котор УПМ 10, стр. 664.-667.

²¹ Историјски архив Котор УПМ 10, стр. 669.

²² Историјски архив Котор УПМ 7, стр. 165.

²³ Историјски архив Котор УПМ 1, стр. 767.

²⁴ Историјски архив Котор УПМ 1, стр. 767.

²⁵ Историјски архив Котор УПМ 1, стр. 794.

²⁶ Историјски архив Котор УПМ 85, стр. 273-281.

Вука Петрица, Марко пок. Марка Миљевић и Пиетро пок. Николе Медин.²⁷ Посада утврђења комунитаде Ластва, које се у документима редовно назива Castell di Lastua, снабдијева се намирницама (двопеком) из Котора, које обично превозе власници бродова из Ластве, као што је био случај крајем XVII вијека када капетан Вуко Медин са својим бродом треба да пође у Котор и за потребе војске у утврђењу комунитаде Ластва доведе намирнице (двопек).²⁸ Припадници паштровске комунитаде Ластва могли су бити настањени изван Паштровића, а да као војни обвезници буду уписани у попису војника комунитаде Ластва. Такав је био случај са Андријом Медин из 1661. године, који је са породицом био настањен у Будви а био је уврштен у попис војника комунитаде Ластва.²⁹ Утврђење комунитаде Ластва, које је подигнуто у првој половини XV вијека, у 1738. години, бива предмет разматрања стања зидина и могућности њихових поправки.³⁰

Млетачке власти редовно су снабдијевале паштровске комунитаде Св. Стефан и Ластву са потребном муницијом за одбрану граница.³¹ У документу из 1710. године, запажа се да комунитаде Св. Стефан и Ластва заједнички моле млетачке власти да им се доставе потребне количине барута за одбрану граница.³²

Организација управе у комунистадама

Паштровска комунистада Св. Стефан имала је своју организовану управу са Сједиштем у Св. Стефану. Управу су чиниле четири суђе, двије војводе (у италијанским текстовима зову се капетани) и дванаест властелина од сваког племена по један. Суђе су биране из дванаест племена и свако племе је сваке треће године делегирало суђу у четворочланом вијећу суђа. Војводе су такође биране из дванаест племена и свако племе делегирало је војводу сваке шесте године. Избор суђа и војвода обављао се

²⁷ Историјски архив Котор УПМ 85, стр. 273-281.

²⁸ Историјски архив Котор УПМ 6, стр. 420/т.

²⁹ Историјски архив Котор УПМ 10, стр. 672.

³⁰ Историјски архив Котор УПМ 57, стр. 601.

³¹ Историјски архив Котор УПМ 81, стр. 256.

³² Историјски архив Котор УПМ 29, стр. 349/а.

крајем јуна за Петровдан када се обављала инаугурација.³³ Суђе су бирале дванаест властелина.³⁴ Суђе су имале сједиште у Св. Стефану, печат и примале су редовну плату.³⁵ По избору суђе су у Котору пред ванредним провидуром давале свечану изјаву.³⁶ За чланове управе бирани су само припадници дванаест племена паштровске комунитаве Св. Стефан. Сви остали грађани комунитаве /Св. Стефан нијесу уживали та права. Четворочлано вијеће суђа издавало је представницима племена потврду да припадају датом племену, и да као племићи бивају ослобођени пореза на робу коју возе у Венецију и друге градове Млетачке републике. Из 1720. године потиче потврда коју су суђе издале Никцу Јунковићу из племена Главоч, да је као племић ослобођен пореза на дуван који је тартаном капетана Кажанегре возио у Венецију.³⁷

Управу у паштровској комунитави Ластва вршиле су четири суђе, за које није познато на који начин су биране. У документима из 1716. године, помињу се суђе паштровске комунитаве Ластва, и то: Франђеско пок. Марка Медин, Зарнето Медин Кашћелан, Вуко Петрица и Јован Степановић.³⁸

Суђе паштровских комунитаве решавале су сва питања везана за унутрашњи живот својих поданика. Кореспонденција паштровских комунитаве са спољним свијетом одвијала се преко својих суђа.

Паштровићи комунитаве Св. Стефан и Ластва код Млетачких власти уживали су посебне привилегије, на које су и једни и други били веома поносни. У писму суђа паштровске комунитаве Св. Стефан, ванредном провидуру у Котору, за пријетњу да ће им привилегије бити укинуте, стоји да им млетачки сенат исте није ни дао, јер су то њихови стари већ имали.³⁹ На другом мјесту суђе пишу ванредном провидуру да њихове привилегије датирају од назад 1400 година.⁴⁰ Наведено писмо потиче из 1756. године. На исти начин и суђе паштровске комунитаве Ластва, у писму ванредном

³³ Историјски архив Котор УПМ 40, стр. 551-584.

³⁴ Историјски архив Котор УПМ 40, стр. 551-584.

³⁵ Историјски архив Котор УПМ 7, стр. 432.

³⁶ Историјски архив Будва ПО Калоштро /80-4.

³⁷ Историјски архив Котор УПМ 37, стр. 555.

³⁸ Историјски архив Котор УПМ 34, стр. 436 и 448.

³⁹ Историјски архив Котор УПМ 83, стр. 1183.

⁴⁰ Историјски архив Котор УПМ 80, стр. 440.

провидуру у Котору, помињу своје привилегије, части и прерогативе.⁴¹ Даље наводе да су одвојени од комунитаде Св. Стефан и да им ту одвојеност признају Дуждеви.

Судска надлежност за све Паштровиће налазила се у сједиштима њених комунитада, док се за Паштровиће настањене у Будви, судска надлежност налазила у Будви.⁴²

У рјешавању спора између Паштровића и подгоричких Турака 1591. године са стране Паштровића учествују, међу осталим, Лука Давидовић и Лодовико Медин.⁴³ Очигледно да су заједничка питања за једну и другу комуниладу решавали заједнички представници (Давидовић из комунитаде Св. Стефан а Медин из комунитаде Ластва).

Пољопривреда и сточарство, трговина, поморство, рибарење и гусарење

Паштровићи из комунитада Св. Стефан и Ластва, бавили су се претежно маслинарством и виноградарством а на слободним земљишним површинама сијали су житарице. Стоку коју су посједовали напасали су на падинама Паштровића. У документу из 1685. године налази се строги налог Паштровићима (вјероватно се мисли на обје комунитаде) од стране ванредног провидура у Котору да морају на својим посједима истрајати у раду око сакупљања плода маслина, будући да су те године биле јако добро родиле, под пријетњом строгих санкција.⁴⁴ Исто тако и у документу из 1756. године суђе комунитаде Ластва пишу ванредном провидуру у Котору да је у текућој години било рода око сто барела уља.⁴⁵

Своје пољопривредне и сточарске производе Паштровићи из обје комунитаде продавали су искључиво на пијацама Млетачке републике. Користећи своје чувене привилегије и једни и други били су ослобођени плаћања таксе на промет робом. Ову повластицу уживали су и они Паштровићи који нијесу били стално настањени у Паштровићима, као што је био случај са Неђељком пок. Јована Миковића, стално настањеним у Сплиту, који 1570. године, по основу да потиче из Паштровића, тражи од

⁴¹ Историјски архив Котор УПМ 77, стр. 673.

⁴² Историјски архив Котор УПМ 10, стр. 672.

⁴³ Историјски архив Котор СН 66, стр. 341.

⁴⁴ Историјски архив Котор УПМ 3, стр. 19.

⁴⁵ Историјски архив Котор УПМ 81, стр. 217.

млетачких власти да га ослободе плаћања такса на промет робом, што му млетачке власти одобравају.⁴⁶ Поред трговине својим производима, Паштровићи из једне и друге комунитаде тргују и робом коју набављају на територији турске државе, да би је продавали по градовима Млетачке републике. Тако Давид Давидовић из Паштровића код Ивана Болице у Котору позајмљује 180 талијера за свој предстојећи пут у Венецију, с тим да купи укљеве и да их на пијаци Венеције што је могуће боље прода.⁴⁷ Пропис о извозу роба посебно су посједовале комунитада Св. Стефан и комунитада Ластва.⁴⁸

У документу из 1708. године, суђа из мандата комунитаде Св. Стефан, Нико Зановић, у Котору даје изјаву о бродовима који припадају паштровској комунитади Св. Стефан, који укрцавају дуван, а који је купљен од турских поданика и треба да се превезе у Венецију. На истом мјесту каже да му није познато да ли су представници комунитаде Ластва укрцавали дуван у Улцињу.⁴⁹

За превоз роба Паштровићи су користили сопствене пловне објекте, међу којима се помињу разни типови бродова. Власници тих пловних објеката били су како припадници комунитаде Св. Стефан тако и припадници комунитаде Ластва. У документу из 1686. године помиње се Никола Медин као власник једног брода.⁵⁰ 1530. године помиње се у Венецији Зано пок. Луке Паштровића из Бечића као власник неког брода.⁵¹ Као сувласник брода помиње се 1611. године, Дамјан пок. Ђура Бурице из Паштровића.⁵² Браћа Живковић настањени у Топлој и браћа Бошковић, сви Паштровићи, помињу се 1715. и 1716. године као поморци и власници неког брода.⁵³ Један Кажанегра помиње се као власник тартане, са којом Никола Јунковић 1720. године превози дуван у Венецију.⁵⁴ Крсто Перацић из

⁴⁶ Историјски записи, 1959, год. XII, књ. XV, 2.

⁴⁷ Историјски архив Котор СН 70 р. бр. 33.

⁴⁸ Историјски архив Котор УПМ 33, стр. 398.

⁴⁹ Историјски архив Котор УПМ 24, стр. 488.

⁵⁰ Историјски архив Котор УПМ 6, стр. 168.

⁵¹ Историјски архив Котор. *Пашићровићи у Венецији XV-XVIII вијека*, вод. стр. 422.

⁵² Историјски записи 1959, год. XII књ. XV 2.

⁵³ Историјски архив Котор УПМ 34, стр. 507. и 508. и УПМ 33, стр. 638.

⁵⁴ Историјски архив Котор УПМ 37, стр. 555.

Паштровића, помиње се 1740. године као власник двије тартане "Санта Венеранда" и "Санта Николо".⁵⁵

Паштровићи из једне и друге комуниаде бавили су се рибарењем. Према документу из 1686. године, помиње се поп Бошко Греговић на кога се жали Вуко Медин да му је овај уништио мрежу и украо сарделе.⁵⁶ У документу из 1716. године будвански начелник потврђује повластице Паштровићима комуниаде Св. Стефан и комуниаде Ластва и ослобађа их свих дажбина у вези са ловом на сарделе.⁵⁷ Будући да су живјели на обали мора Паштровићи су се бавили и гусарењем. Илија Зенов Режевић и Андрија Голиш Митровић помињу се 1758. године у вези са преправком неке фелуке у "scampravia-u" да би са истом гусарили.⁵⁸ Митар и Крсто Перацић помињу се 1759. год. као градитељи бродова за гусарске подухвате.⁵⁹

Непосредни односи међу становништвом комуниада

Становници паштровских комуниада Св. Стефан и Ластва врло често су се налазили у међусобним споровима. Зато су или једни или други тражили интервенцију ванредног провидура у Котору. У документу из 1687. године суђе паштровске комуниаде Св. Стефан жале се ванредном провидуру да су им они из Ластве посјекли много стабала воћака и траже од њега да нареди Ластовљанима да се не дотичу њихових некретнина.⁶⁰ На другом мјесту у документу из 1700. године суђе паштровске комуниаде Ластва извјештавају ванредног провидура да је Лука Николин Рафаели, припадник паштровске комуниаде Св. Стефан, убио Стиела Главину из комуниаде Ластва, када је био на путу барком из Будве за Ластву. У вези са датим убиством ванредни провидур упућује два посебна акта, један комуниади Ластва, у циљу спречавања репресија (потирања лоза воћака и др.) од стране родбине убијеног и други комуниади Св. Стефан.⁶¹ Никола Медин из комуниаде Ластва жали се ванредном провидуру на Ника

⁵⁵ Историјски архив Котор УПМ 59, стр. 482.

⁵⁶ Историјски архив Котор УПМ 3, стр. 453.

⁵⁷ *Паштровске исјаве XVI-XVIII вијека*, Цетиње 1959, бр. 162.

⁵⁸ Историјски архив Котор УПМ 82, стр. 982/а.

⁵⁹ Историјски архив Котор УПМ 83, стр. 1129.

⁶⁰ Историјски архив Котор УПМ 6, стр. 187.

⁶¹ Историјски архив Котор УПМ 15, стр. 23. и 34/2.

Перација из комунитаде Св. Стефан да му је овај са рођацима поубијао стоку и довео га у биједу. Пријети да убије њега и сина му, па су зато Медини о којима је ријеч били присиљени да бјеже из Ластве.⁶² У документу из 1727. године помиње се непосредан оружани сукоб између припадника комунитаде Св. Стефан Ластва.⁶³ Сукобе припадника комунитаде Св. Стефан и Ластва обично су заједнички решавале суђе једне и друге комунитаде. Тако су 1738. године, октобра 8, суђа четворочланог вијећа суђа комунитаде Св. Стефан, Вукац Марка Суђе и суђа четворочланог вијећа суђа комунитаде Ластва, Иван Ника попова, извршили разграничење имовине између синова попа Андрије Давидовића припадника комунитаде Св. Стефан и Ивана Петричевића припадника комунитаде Ластва.⁶⁴

Школство

Најстарији званични помен функционисања школе у Паштровићима јесте школа у комунитади Ластва, у којој се званичним дописом из Задра од 1672. год. Октобра 26. поставља фра Иноћентио Медин за учитеља.⁶⁵ Иначе примјетно је из многих докумената паштровских комунитада да су великим дијелом њихове суђе и властела били писмени, што су, када је ријеч о паштровској комунитади Св. Стефан, могли научити у својим манастирима. Слободно се може рећи да је, захваљујући раширеној писмености међу Паштровићима у обје комунитаде, остало пуно писаних докумената који нам дају могућност да ближе упознамо живот Паштровића у периоду владавине Млетачке републике од 1423. године за комунитаду Св. Стефан и од 1442. године за комунитаду Ластва, до 1797. године, када је дошла прва аустријска управа над Паштровићима. Исто тако важно је напоменути да Млетачка република није бранила Паштровићима учење и писање на свом матерњем језику. Суђе су своја писма ванредним провидурима у Котору писали на свом матерњем језику, а иста су од стране надлежног чиновника превођена у прво вријеме на латински а касније на италијански језик.

⁶² Историјски архив Котор УПМ 50, стр. 823.

⁶³ Историјски архив Котор УПМ 44, стр. 11.

⁶⁴ *Пашићровске исјаве XVI-XVIII вијека*, Цетиње 1959, бр. 196.

⁶⁵ АОБ/66 Збирка фотокопија из списка Генералних провидура, архив Задар (дио Паштровићи бр. 15) Генерални провидур Zorzi Morozini (1671-1673), књ. I. L. 1-536 стр. 24.

Marko S. Suda-Sudić

THE CLAN OF PAŠTROVIĆI IN THE PERIOD OF THE VENETIAN REPUBLIC GOVERNMENT

Summary

While under Venetian Republic Administration, from the first half of the fifteenth until the very end of the eighteenth century, Pastrovich territory consisted of two separately organized township: Township of St. Stephan and Township of Lastva (present day Petrovac na moru). Both townships enjoyed privileges accepted by Venetian authorities, and according to those privileges they organized their own selfgovernment.

The residents of St. Stephan and Lastva considered themselves Pastroviches, and outside their territory they could have been considered as a kind of Pastrovich citizenship.

St. Stephan Township residents practiced Eastern Christianity (with a few exceptions who belonged to Western Christianity), while the residents of Township of Lastva mostly practiced Western Christianity until mid seventeenth century. From the middle of the seventeenth till the end of eighteenth century, they were generally Eastern Christians.

Both townships had their organized military establishments.

They provided for their livelyhood bu farming, ranching, trading, navigating, fishing and pyrating.